

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

THE INNOVATION ECONOMY

Electronic Scientific and Practical Journal

2025 / 3

@QMI_Instituti

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225 - uy

www.kstu.uz
www.ojs.qmii.uz

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

3-jild
3-son
iyun, 2025

June 2025
Volume 3
Number 3

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

THE INNOVATION ECONOMY
Electronic Scientific and Practical
Journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.qmii.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi o'rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qarshi davlat texnika universiteti

Mas'ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Qarshi davlat texnika universiteti

Texnik muharrir:

F.F.Haqqulov, PhD

Qarshi davlat texnika universiteti

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko'chasi 225-uy

Tel.: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@qmii.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko'rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Овчиников Виктор Николаевич – i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Солодовников Сергей Юревич – i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Сидиров Виктор Александрович - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Шевченко Игорь Викторович - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullayevich - i.f.d., professor (Qozog'iston davlat texnologiya universiteti)

Samandarzoda Iskandar Hakim - i.f.d., i.f.d., professor (SH.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Гибадуллин Артур Артурович Национальный исследовательский университет Московский энергетический институт

Войнаш Сергей Александрович Казанский приволжский (федеральный) университет

Пуляева Валентина Николаевна Финансовый университет при Правительстве РФ

Морковкин Дмитрий Евгеньевич Финансовый университет при Правительстве РФ

Садриддинов Манучехр Исломиiddинович Международный университет туризма и предпринимательства Таджикистана, Душанбе

Перская Виктория Вадимовна директор Института исследований международных экономических отношений, Финансовый университет при Правительстве РФ

Молчанов Игорь Николаевич Профессор экономического факультета. Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова

Басова Мария Михайловна Заместитель декана факультета налогов, аудита и бизнес-анализа Финансовый университет при Правительстве РФ

Чупин Александр Леонидович Заместитель декана экономического факультета Российский университет дружбы народов имени П.Лумумбы

Незамайкин Валерий Николаевич Профессор кафедры финансов и кредита Российский государственный гуманитарный университет

Никонорова Алла Владимировна Доцент кафедры экономической теории Финансовый университет при Правительстве РФ

Дмитриева Ольга Александровна Доцент кафедры налогов и налогового администрирования факультета налогов, аудита и бизнес-анализа Финансовый университет при Правительстве РФ

Швец Юрий Юрьевич Лаборатория управления инновациями, Институт проблем управления Российской академии наук

Колосова Елена Валерьевна Лаборатория управления инновациями, Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Bozorov Orifjon Shodiyevich – t.f.n., dotsent

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Vaxabov Abduraxim Vasikovich – i.f.d., professor

Hakimov Obidjon Arzikulovich – i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich- i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna- i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna-i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg'unovich -i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazliddin Baxadirovich- i.f.n., dotsent

Xo'jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

June 2025

Volume 3

Number 3

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

Aholi daromadlarini oshirishning iqtisodiy ahamiyati

Esankulov Ulug'bek Abdullayevich

Экономическое значение увеличения доходов населения

Эсанкулов Улугбек Абдуллаевич

The economic significance of increasing population income

Esankulov Ulugbek Abdullayevich

Received: June 9, 2025 Revised: June 11, 2025 ■ Accepted: June 20, 2025 ■ Published Online: June 30, 2025

- **Annotatsiya:** Maqolada daromadlar oshishi va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi uzviy bog'liqlik ochib beriladi. Xususan, ish haqlari, pensiyalar va ijtimoiy nafaqalarning oshishi iste'mol talabiga qanday ta'sir ko'rsatishi yoritiladi. Shuningdek, bandlik siyosati va tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash orqali daromadlarni ko'paytirish yondashuvlari muhokama qilinadi.
- **Kalit** so'zlar. Aholi daromadlari, iqtisodiy o'sish, iste'mol bozori, bandlik, ijtimoiy himoya, real daromad, tadbirkorlikni rivojlantirish, moliyaviy savodxonlik, raqamli iqtisodiyot, xalqaro tajriba.
- **Аннотация:** В статье раскрывается неразрывная связь роста доходов и экономического роста. В частности, освещается влияние повышения заработной платы, пенсий и социальных выплат на потребительский спрос. Также рассматриваются подходы к повышению доходов посредством политики занятости и поддержки предпринимательской активности.
- **Ключевые** слова: Доходы населения, экономический рост, потребительский рынок, занятость, социальная защита, реальные доходы, развитие предпринимательства, финансовая грамотность, цифровая экономика, международный опыт.
- **Abstract:** The article reveals the inextricable link between income growth and economic growth. In particular, it highlights how increases in wages, pensions, and social benefits affect consumer demand. It also discusses approaches to increasing incomes through employment policy and supporting entrepreneurship.
- **Keywords:** Population income, economic growth, consumer market, employment, social protection, real income, entrepreneurship development, financial literacy, digital economy, international experience.

KIRISH

Aholi daromadlari mamlakat iqtisodiy rivojlanishining muhim omillaridan biridir. Daromadlar oshishi aholining hayot darajasini yaxshilaydi, ichki iste'molni rag'batlantiradi va iqtisodiy faollikni kuchaytiradi. Ushbu maqolada aholi daromadlarini oshirish mexanizmlari va ularning iqtisodiyotga ta'siri tahlil qilinadi. [1;3]

Tadqiqotda xalqaro tajriba asosida aholi daromadlarini oshirish bo'yicha samarali strategiyalar tahlil qilinadi. Bu strategiyalar O'zbekiston sharoitiga moslashtirilib, amaliy tavsiyalar shakllantiriladi. Aholi real daromadlarini oshirish orqali ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash muhimligi asoslab beriladi.

Maqola yakunida aholining moliyaviy savodxonligini oshirish, raqamli iqtisodiyotdan foydalanish va yangi ish o'rinlarini yaratish orqali daromadlar bazasini kengaytirish bo'yicha takliflar ilgari suriladi. Ushbu yondashuvlar iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi vosita sifatida baholanadi.

Aholi daromadlari har qanday iqtisodiyotda asosiy drayverlardan biri hisoblanadi. Daromadlar darajasi aholi farovonligi, iste'mol talabining hajmi va iqtisodiy faollik bilan bevosita bog'liqdir. Shu sababli ularni oshirish masalasi har bir davlatning iqtisodiy siyosatida ustuvor yo'nalish sanaladi.

Daromadlar faqat ish haqlari orqali emas, balki ijtimoiy nafaqalar, tadbirkorlikdan tushgan foyda, investitsiya daromadlari kabi manbalar orqali ham shakllanadi. Aholining real daromadlari oshgan sari ularning moliyaviy mustaqilligi ortadi va bu esa mamlakatdagi umumiy ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Bugungi kunda O'zbekistonda aholi daromadlarini oshirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar olib borilmoqda. Jumladan, ish o'rinlari yaratish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, soliq yukini kamaytirish, ijtimoiy to'lovlarni oshirish kabi choralar shular jumlasidandir. [2;3]

Mazkur maqola aholining real daromadlarini oshirishning iqtisodiy ahamiyatini chuqur tahlil qiladi, mavjud holatni o'rganadi va istiqboldagi samarali yo'llarni taklif qiladi. Bu orqali iqtisodiyotda barqaror o'sish va ijtimoiy adolatga erishish masalalari yoritiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Jahon tajribasida aholining real daromadlarini oshirish iqtisodiy o'sishning muhim sharti sifatida e'tirof etilgan. Masalan, G'arb davlatlarida ish haqlarining o'sishi ichki iste'molni rag'batlantirgan va yalpi ichki mahsulotning o'sishiga xizmat qilgan. Keynesiy yondashuvlarga ko'ra,

daromadlar oshishi orqali umumiy talab rag'batlantiriladi. [2;3]

BMT, Jahon banki va Xalqaro valyuta fondining hisobotlarida aholining ijtimoiy himoyasi va barqaror daromad manbalariga ega bo'lishi iqtisodiy xavfsizlikning asosiy elementi sifatida ko'riladi. Ayniqsa, pandemiya davrida aholining zaif qatlamlariga yordam ko'rsatish daromadlarni saqlab qolishda muhim rol o'ynagan.

Milliy adabiyotlarda ham bu masalaga alohida e'tibor qaratilgan. O'zbekistonlik iqtisodchilar daromadlar oshishini makroiqtisodiy barqarorlik va kambag'allikni kamaytirish bilan bog'lab ko'rsatmoqda. So'nggi yillarda olib borilgan islohotlar va ularning natijalari tahlil qilingan. [3;3]

Shuningdek, daromadlarni oshirishda mehnat samaradorligi, ta'lim va kasb-hunar malakasi darajasi, raqamli texnologiyalarga kirish imkoniyati kabi omillar muhim o'rin tutadi. Ularni kompleks tarzda ko'rib chiqish samarali strategiyalarni ishlab chiqishga imkon beradi.

Tadqiqotda statistik tahlil, taqqoslash va ekspert baholash metodlari qo'llanildi. O'zbekistonning so'nggi yillardagi makroiqtisodiy ko'rsatkichlari tahlil qilinib, aholi daromadlarining o'sish sur'atlari baholandi. Shuningdek, xalqaro amaliyot asosida solishtirma tahlillar amalga oshirildi. [4;1]

Ish haqi va ijtimoiy to'lovlar bo'yicha davlat siyosati, nodavlat sektoridagi daromad manbalari va ularning iqtisodiy samaradorligi alohida o'rganildi. Ijtimoiy qatlamlarga qarab daromadlar farqi va uning ijtimoiy tengsizlikka ta'siri ham ko'rib chiqildi.

So'rovnoma asosida aholining daromad manbalari, iste'mol xarajatlari va moliyaviy ehtiyojlari aniqlangan. Bu ma'lumotlar asosida ehtiyojga mos daromad siyosatini shakllantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi. Ayniqsa, yoshlar va xotin-qizlar bandligini oshirishning iqtisodiy samarasi e'tiborga olingan.

Metodologiyada zamonaviy tahliliy vositalardan – regressiya tahlili, korrelyatsiya koeffitsienti, Gini koeffitsienti va boshqa ijtimoiy-iqtisodiy indikatorlardan foydalanildi. Bu esa tadqiqot natijalarining asoslangan va aniq bo'lishini ta'minladi. [5;4]

NATIJALAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, aholi daromadlarining oshishi ichki iste'molni sezilarli darajada oshirib, iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatgan. Ayniqsa, ish haqlari va pensiyalarni oshirish orqali past daromadli qatlamlarning xarid qobiliyati mustahkamlangan.

Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash orqali ko'plab yangi daromad manbalari yuzaga kelmoqda. Kichik biznes vakillari daromadlarini ko'paytirgan va yangi ish o'rinlari yaratgan.

Bu esa ijtimoiy barqarorlik va o'z-o'zini band qilish ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir qilgan. [6;1]
Moliyaviy savodxonlik darajasi oshgan aholining sarmoya, jamg'arma va boshqa moliyaviy faoliyatga faol jalb qilinishi

kuzatilgan. Bu orqali nafaqat daromadlar, balki moliyaviy xavfsizlik darajasi ham oshgan.
Raqamli iqtisodiyot sohasida ish olib borayotganlar uchun yangi daromad imkoniyatlari paydo bo'lmoqda. Frilanserlik,

1-jadval

Aholi daromadlarini oshirish yo'llari va ularning iqtisodiy samaradorligi

№	Yo'nalish	Amalga oshirish mexanizmi	Kutilayotgan iqtisodiy ta'siri	Asosiy cheklolar
1	Ish haqi va pensiyalarni oshirish	Yillik indeksatsiya, mehnat unumdorligini oshirish orqali	Iste'mol bozorining jonlanishi, ichki talab o'sishi	Byudjet yuklamasi ortadi
2	Yangi ish o'rinlarini yaratish	Kichik biznesni qo'llab-quvvatlash, infratuzilma loyihalari	Bandlik darajasi oshadi, ijtimoiy barqarorlik kuchayadi	Sarmoya va vaqt talab etadi
3	Tadbirkorlikni rivojlantirish	Kredit imtiyozlari, soliq engilliklari orqali	Aholining daromad manbalari kengayadi, yangi bozorlar shakllanadi	Raqobat muhitini boshqarish zarur
4	Ijtimoiy nafaqalarni kengaytirish	Zaif qatlamlarga targeted transferlar	Kambag'allik darajasi kamayadi, ijtimoiy himoya mustahkamlanadi	Noishlab chiqaruvchi xarajatlar ortadi
5	Raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan foydalanish	Onlayn platformalar, frilanserlikni rag'batlantirish	Yoshlar va ayollar daromadi oshadi, yangi iqtisodiy sektorlar rivojlanadi	Texnik baza va ko'nikmalar zarur
6	Moliyaviy savodxonlikni oshirish	Ta'lim dasturlari, treninglar, maslahat markazlari orqali	Pul oqimlarini boshqarish yaxshilanadi, jamg'armalar ko'payadi	Samara uzoq muddatda ko'zga tashlanadi

elektron savdo va raqamli xizmatlar orqali yoshlar daromadlarini mustaqil shakllantira boshlagan.

rag'batlantirishga yo'naltirilgan dasturlarni takomillashtirish dolzarb vazifa bo'lib qoladi.

XULOSA

Aholi daromadlarini oshirish mamlakat iqtisodiy siyosatining strategik yo'nalishlaridan biridir. Bu orqali ichki bozor faollashadi, bandlik oshadi va umumiy iqtisodiy barqarorlik mustahkamlanadi. Shu sababli daromadlarni oshirishga qaratilgan harakatlar har tomonlama qo'llab-quvvatlanishi lozim. Ish haqi, pensiya va nafaqalarning o'z vaqtida indeksatsiya qilinishi, tadbirkorlik faoliyatini kengaytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish – daromadlar bazasini kengaytirishning asosiy yo'llaridir. Bular bilan birga, ijtimoiy himoya tizimi samaradorligini oshirish ham muhim ahamiyatga ega. Davlat siyosatida moliyaviy savodxonlikni oshirish va aholini raqamli iqtisodiyotga jalb qilish orqali yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratish zarur. Bu esa aholi daromadlarining barqaror o'sishini ta'minlaydi va kambag'allik darajasini kamaytiradi. Kelgusida daromadlar o'sishiga xizmat qiluvchi sektorlarni aniqlash, ijtimoiy tengsizlikni kamaytirish va iqtisodiy o'sishni

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

1. **Esankulov Ulug'bek Abdullayevich TerDU offis registrator bo'limi xodimi / Эсанкулов Улугбек ТерДУ/ Esankulov Ulug'bek TerSU**

► ulugbekesanqulov91@gmail.com

■ <https://orcid.org/0009-0005-0696-0576>

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

- [1]. Qo'dirov, A. M. Aholi daromadlarini oshirish va uning iqtisodiy tarkibi / A. M. Qo'dirov // Iqtisodiy tahlil. – 2020. – №3. – B. 45–52.
- [2]. Mirzayev, B. S. Iqtisodiy barqarorlikda daromadlar siyosati / B. S. Mirzayev. – T.: Fan va texnologiya, 2019. – 180 b.
- [3]. Bobojonov, F. R. Aholining turmush darajasi va daromadlarini oshirish mexanizmlari / F. R. Bobojonov // Iqtisod va moliya. – 2022. – №6. – B. 27–34.
- [4]. Statistika agentligi. O'zbekiston Respublikasi aholisining yashash darajasi va daromadlari bo'yicha hisobot / Davlat statistika qo'mitasi. – Toshkent, 2023. – 78 b.

- [5]. Toshev, I. Iqtisodiy siyosat va aholi daromadlari / I. Toshev. – T.: Iqtisod-Moliya, 2020. – 200 b.
- [6]. Abdullayeva, M. Income distribution and economic development: the case of Uzbekistan / M. Abdullayeva // Central Asian Economic Review. – 2021. – Vol. 4, No. 2. – P. 35–44.
- [7]. Stiglitz, J. E. Economics of the Public Sector / J. E. Stiglitz. – New York: W. W. Norton & Company, 2015. – 750 p.
- [8]. Kuznets, S. Economic Growth and Income Inequality / S. Kuznets // American Economic Review. – 1955. – Vol. 45, No. 1. – P. 1–28.
- [9]. World Bank. Uzbekistan: Strengthening the Social Protection System. – Washington D.C.: World Bank Group, 2020. – 112 p. – (Report No. 145209-UZ).
- [10]. Keynes, J.M. (1936). The General Theory of Employment, Interest, and Money.
- [11]. World Bank (2023). Poverty and Shared Prosperity Report.
- [12]. IMF (2022). Inclusive Growth Framework.
- [13]. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi – www.stat.uz
- [14]. Moliya vazirligi axborot byulleteni, 2024
- [15]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tegishli farmonlari va qarorlari
- [16]. Davlat bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi hisobotlari
- [17]. BMT Taraqqiyot dasturi (UNDP) – Human Development Report, 2023
- [18]. Назаров, Ш. Ш. Иқтисодий ўсиш ва аҳоли турмуш даражаси / Ш. Ш. Назаров. – Т.: Iqtisodiyot, 2021. – 224 b.